

“AZƏRBAYCAN XƏZƏR DƏNİZ GƏMİÇİLİYİ”
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları
Müstəqil Auditorun Hesabatı ilə birlikdə

31 dekabr 2016-cı il tarixində başa çatan il üzrə

MÜNDƏRİCAT

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Müstəqil Auditorun Hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları	5
2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri	5
3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri	14
4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər	16
5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	18
6. Ticarət və digər debitor borcları	18
7. Vergilər üzrə debitor borcları	19
8. Avans ödənişləri	19
9. Mal-material ehtiyatları	20
10. Ticarət və digər kreditör borcları	20
11. Borc öhdəlikləri	20
12. Gəmilər, əsas vəsaitlər	21
13. Ehtiyatlar	22
14. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital	22
15. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi	23
16. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi	23
17. Digər əməliyyat xərcləri	23
18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar	24
19. Mənfəət vergisi	25
20. Digər əməliyyat gəlirləri	27
21. Maliyyə xərcləri	27
22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	27
23. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	33
24. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	34

Müstəqil Auditorun Hesabatı

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin rəhbərliyinə

Rəy

Biz "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2016-cı il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2016-cı il tarixinə Qrupun maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın *konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti* bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məəcəlləsi"nə ("MBESS Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələndirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
 - ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
 - ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
 - ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda fərdi maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrup daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
-
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
 - ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslərin nəzərinə çatdırmalıyıq.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

26 aprel 2017-ci il

Bakı, Azərbaycan

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC
Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat
31 dekabr 2016-cı il tarixinə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	31 dekabr 2016-cı il	31 dekabr 2015-ci il
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	12	589,163	586,134
Qeyri-maddi aktivlər		1,794	1,160
Uzunmüddətli avans ödənişləri	8	61,576	–
Təxirə salınmış vergi aktivləri	19	16,302	34,654
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		668,835	621,948
Cari aktivlər			
Mal-material ehtiyatları	9	63,970	59,561
Ticarət və digər debitor borcları	6	143,201	113,937
Vergilər üzrə debitor borcları	7	15,306	3,826
Qısamüddətli avans ödənişləri	8	6,121	3,800
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	4,205	769
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	5	28	2
Cəmi cari aktivlər		232,831	181,895
Cəmi aktivlər		901,666	803,843
Kapital			
Səhm kapitalı	14	440,051	383,421
Əlavə ödənilmiş kapital	14	–	37,877
Bölüşdürülməmiş mənfəət		367,358	272,072
Cəmi kapital		807,409	693,370
Öhdəliklər			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli kreditlər	11	29,643	33,877
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	19	2,636	3,819
Uzunmüddətli ehtiyatlar	13	2,489	2,621
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		34,768	40,317
Cari öhdəliklər			
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	11	4,864	6,265
Ticarət və digər kreditor borcları	10	37,558	50,051
Cari ehtiyatlar	13	16,276	13,064
Vergilər üzrə kreditor borcları		791	776
Cəmi cari öhdəliklər		59,489	70,156
Cəmi öhdəliklər		94,257	110,473
Cəmi kapital və öhdəliklər		901,666	803,843

Qrupun adından 26 aprel 2017-ci ildə təsdiq edilmiş və imzalanmışdır:

Cənab Rauf Vəliyev
Sədr

Cənab Cəlal Fərəcli
Sədr müavini – İqtisadi məsələlər üzrə

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC**Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat****31 dekabr 2016-cı il tarixində başa çatan il üzrə***(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2016	2015
Gəlirlər	15	454,925	331,642
Satışların maya dəyəri	16	(266,762)	(224,459)
Ümumi mənfəət		188,163	107,183
Sosial xərclər	16	(4,031)	(2,975)
Ümumi və inzibati xərclər	16	(60,945)	(36,471)
Digər əməliyyat gəlirləri	20	45,480	30,192
Digər əməliyyat xərcləri	17	(18,288)	(9,307)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər		(1,245)	(575)
Məzənnə fərqiindən gəlir		886	4,864
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		150,020	92,911
Maliyyə xərcləri	21	(1,596)	(2,145)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		148,424	90,766
Mənfəət vergisi xərci	19	(40,158)	(21,769)
İl üzrə mənfəət		108,266	68,997
İl üzrə digər ümumi gəlir		–	–
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		108,266	68,997

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC**Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat****31 dekabr 2016-cı il tarixində başa çatan il üzrə***(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Səhmdardan alınacaq məbləğ	Bölüşdü- rilməmiş mənfəət	Cəmi
1 yanvar 2015-ci il tarixinə qalıq	383,421	32,155	(4,312)	203,075	614,339
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	–	68,997	68,997
Səhmdardan alınacaq məbləğ	–	–	4,312	–	4,312
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 14)	–	5,722	–	–	5,722
Səhm kapitalında artım (Qeyd 14)	–	–	–	–	–
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq	383,421	37,877	–	272,072	693,370
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	–	108,266	108,266
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 14)	–	5,773	–	–	5,773
Səhm kapitalında artım (Qeyd 14)	56,630	(43,650)	–	(12,980)	–
31 dekabr 2016-cı il tarixində qalıq	440,051	–	–	367,358	807,409

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəketi haqqında hesabat
31 dekabr 2016-cı il tarixində başa çatan il üzrə
(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2016	2015
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəketi			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		148,424	90,766
Aşağıdakılar üzrə düzəlişlər			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin amortizasiyası	12, 16	87,812	71,090
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası		262	640
Ticarət və digər debitor borclarının dəyərsizləşməsi	6	1,585	8,520
Xalis məzənnə fərqi		(1,491)	(1,532)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən xalis zərər		1,245	575
Maliyyə xərcləri	21	1,596	2,145
Ehtiyatlarda dəyişiklik	13, 20	(9,407)	(2,265)
Kreditor borclarının silinməsindən gəlir	20	-	(5,955)
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəketi			
		230,026	163,984
Ticarət və digər debitor borclarında artım	6	(21,193)	(27,905)
Mal-material ehtiyatlarında (artım)/azalma	9	(4,366)	8,700
Avans ödənişlərində (artım)/azalma	8	(2,321)	768
Vergilər üzrə debitor borclarında (artım)/azalma	7	(11,481)	22,005
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitlərində (artım)/azalma	5	(26)	14
Ticarət və digər kreditor borclarında azalma	10	(13,467)	(85,794)
Ehtiyatlarda artım/(azalma)		2,835	(4,048)
Vergilər üzrə kreditor borclarında azalma		(208)	(2,662)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş pul vəsaitləri			
		179,799	75,062
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(22,431)	(1,000)
Ödənilmiş faizlər		(1,596)	(1,895)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş xalis pul vəsaitləri			
		155,772	72,167
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəketi			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin alınması	12	(153,070)	(58,760)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(895)	(103)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri			
		(153,965)	(58,863)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəketi			
Qısamüddətli borc öhdəliklərindən daxilolmalar	11	17,200	3,300
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qaytarılması	11	(5,635)	(6,035)
Qısamüddətli borc öhdəliklərinin qaytarılması	11	(17,200)	(22,369)
Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapitalda artım	14	5,773	5,722
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olmuş / (istifadə edilmiş) xalis pul vəsaitləri			
		138	(19,382)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)			
		1,945	(6,078)
Xalis məzənnə fərqi		1,491	727
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	769	6,120
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri			
		4,205	769

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

1. Qrup və onun əməliyyatları

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (“Cəmiyyət”) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında 22 oktyabr 2013-cü il tarixli 6 nömrəli və “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin təşkili haqqında 10 yanvar 2014-cü il tarixli 213 nömrəli Sərəncamlarına əsasən, Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi (“ADXDG”) və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (“ARDNŞ”) Xəzər Dəniz Neft Donanmasının (“XDND”) birləşdirilərək yenidən təşkil olunması yolu ilə yaradılıb. İki şirkət iqtisadiyyatda köklü struktur islahatlarının davam etdirilməsi, dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, Azərbaycanın rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi, eləcə də dövlətə məxsus gəmiçilik şirkətlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada idarə edilməsindən sinerjilərin əldə edilməsi məqsədilə birləşdirilmişdir.

Cəmiyyətin tərkibinə 8,900-ə yaxın işçisi olan dəniz xidməti-köməkçi və ticarət donanmaları, iki gəmi təmiri zavodu, istehsal xidmətləri və sosial inkişaf idarələri daxildir.

31 dekabr 2016-cı və 2015-ci il tarixlərinə Cəmiyyətə yekun nəzarəti Azərbaycan Respublikasının hökuməti (“Dövlət”) həyata keçirir.

Cəmiyyətin rəsmi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, M.Ə. Rəsulzadə küç., 5.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası. Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə “Qrup” adlandırılır) hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsinin (“MUBSK”) buraxdığı Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühəsibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim olunur. Həmin prinsiplər təqdim olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl qaydada tətbiq edilmişdir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında bütün məbləğlər, başqa cür qeyd edilmədiyi halda, min Azərbaycan Manatı (“AZN”) ilə təqdim edilir.

İnvestisiya əmlakı, müəyyən ofis əmlakı (əsas vəsaitlər kimi təsnif edilmiş), törəmə maliyyə alətləri, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri, mümkün kompensasiya və qeyri-nağd formada bölüşdürmə üzrə öhdəlik istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əvvəlki dövrlə əlaqədar müqayisəli məlumat təqdim edir.

Konsolidasiya prinsipi. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2016-cı il tarixinə Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr Qrupun fəaliyyətindən fayda əldə etmək məqsədilə maliyyə və əməliyyat siyasətlərini idarə etməkdən ibarət nəzarəti olan və səsvermə hüquqlarının yarısından çox iştirak payına sahib olan bütün müəssisələrdir. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ investisiya obyektində iştirakla bağlı risk və ya dəyişən gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun;
- ▶ gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektinə üzrə nəzarəti istifadə etmək imkanına malik olsun.

Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. Törəmə müəssisənin il ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixə qədər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Qrupun üzvləri arasında olan əməliyyatlarla əlaqədar bütün qrupdaxili aktivlər və öhdəliklər, kapital, gəlir, xərc və pul vəsaitlərinin hərəkəti konsolidasiya zamanı bütünlüklə silinir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya prinsipi (davamı). Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır.

Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, bu zaman o, əlaqəli aktivlərin (o cümlədən qudvilin), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır; nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Qalan investisiyalar ədalətli dəyəri ilə tanınır.

Cari və uzunmüddətli təsnifat. Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari aktiv kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat dövründə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

Bütün digər aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi təsnif edilir.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari öhdəlik kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsini təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər öhdəlikləri uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnif edir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uzunmüddətli aktiv və öhdəliklər kimi təsnif edilir.

Müəssisələrin birləşməsi. Müəssisələrin birləşməsi alış metodunu tətbiq etməklə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləğinin və əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət payının cəmi kimi ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi üçün alıcı əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət iştirak payını ədalətli dəyərle, yaxud da əldə edilən müəssisənin müəyyən edilə bilən xalis aktivlərindəki payına proporsional olaraq qiymətləndirir. Çəkilməmiş alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə daxil edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, münasib təsnifləşdirmə və təyin etmə məqsədilə maliyyə aktivlərini və öhdəliklərini müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait, alış tarixində mövcud olan digər uyğun şərtlər əsasında qiymətləndirməlidir. Buna əldə edilən müəssisə tərəfindən əlaqədar törəmə alətlərin əsas müqavilədə ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələlərlə birləşdirilməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə əvvəllər mövcud olan iştirak payı alış tarixində ədalətli dəyərle yenidən ölçülür və nəticədə yaranan gəlir və ya zərər müvafiq olaraq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrə Qrup mühasibat uçotunun alış metodunu tətbiq edir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Xarici valyutanın çevrilməsi. Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin funksional valyutası Azərbaycan Manatıdır, çünki Qrupun gəlirləri, xərcləri, alınmış mal-material ehtiyatları və öhdəliklərinin əhəmiyyətli hissəsinin qiymətləndirilməsi, çəkilməsi, ödənilməsi və ya digər yolla ölçülməsi Azərbaycan Manatı ilə həyata keçirilir.

Qrupun müəssisələrinin Qrupun funksional valyutasından fərqli olan valyutalarla aparılan və Qrupun funksional valyutası ilə ölçülməmiş əməliyyatları aşağıdakı şəkildə çevrilir:

- ▶ qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə qüvvədə olan yekun məzənnəyə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir;
- ▶ hər bir mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir).

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarına çevrilmədən yaranan gəlir və zərərləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.7707 AZN, 1 Avro = 1.8644 AZN, 1 RUB = 0.0293 AZN (31 dekabr 2015-ci il: 1 ABŞ dolları = 1.5594 AZN, 1 Avro = 1.7046 AZN, 1 RUB = 0.0216 AZN).

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alına bilən və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar.
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları.
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı). Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktiv almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdıran dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərini hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri. Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: a) ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri; b) kreditlər və debitor borcları; c) ödəniş tarixinə qədər saxlanılan maliyyə aktivləri və d) satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri. Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməyən maliyyə aktivlərinə isə maliyyə aktivlərinin alınmasına birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri əlavə edilir. Bu təsnifləşdirmə maliyyə aktivlərinin əldə edilməsi məqsədindən asılıdır. Rəhbərlik maliyyə aktivlərini ilkin uçot zamanı təsnifləşdirir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı). Maliyyə aktivlərinin qiymətləndirilməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

- (a) *Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri.* Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri (maliyyə aktivləri əsasən qısa müddətdə satış üçün əldə edildiyi təqdirdə bu kateqoriyada təsnifləşdirilir) və ilkin olaraq ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləridir. 39 sayılı MUBS-da müəyyən edildiyi kimi səmərəli hedcinq alətləri kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə əks etdirilir, ədalətli dəyər də xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərcləri (ədalətli dəyər də mənfəət xalis dəyişikliklər) və ya maliyyə gəliri (ədalətli dəyər də müsbət xalis dəyişikliklər) kimi göstərilir. Bu kateqoriyaya daxil olan aktivlər cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir.
- (b) *Kreditlər və debitor borcları.* 31 dekabr 2016-cı il tarixinə yalnız bu kateqoriya Qrupa uyğundur. Kreditlər və debitor borcları bazarda sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən, təsbit və ya müəyyən edilə bilən ödənişlərlə qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Ödəmə müddəti hesabat tarixindən sonra 12 aydan çox olan kreditlər və debitor borcları istisna olmaqla, bunlar cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Bu istisna olunmuş aktivlər isə uzunmüddətli aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Kreditlər və debitor borcları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ticarət və digər debitor borcları kimi əks etdirilir.
- (c) *Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları.* Bu kateqoriyaya Qrupun ödəniş müddətində saxlamaq niyyəti və imkanı olan qiyməti təyin edilmiş sabit və ya ödəniş müddəti müəyyən edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının təsnifləşdirilməsini onların ilk dəfə uçota alınması ərafəsində müəyyənləşdirir və hər hesabat tarixində təsnifləşdirmənin uyğunluğunu yenidən qiymətləndirir. Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyər də uçota alınır.
- (d) *Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri.* Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri bu kateqoriya üçün nəzərdə tutulan və yaxud hər hansı digər kateqoriyalarda təsnifləşdirilməmiş qeyri-törəmə alətlərdir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən etibarən 12 ay ərzində investisiyaları satmaq niyyəti olmadığına görə bu aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi tanınır.

Maliyyə aktivlərinin müntəzəm alışı və satışı, əqdin bağlandığı tarixdə (yəni, Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə) uçota alınır. İnvestisiyalar əvvəlcə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan bütün maliyyə aktivləri üzrə əməliyyat xərcləri daxil olmaqla, ədalətli dəyərlə uçota alınır. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri əvvəlcə ədalətli dəyər də uçota alınır, əməliyyat xərcləri isə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda xərcə yazılır. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri sonradan ədalətli dəyərlə uçota alınır. Kreditlər və debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyər də uçota alınır.

Qrup hər hesabat tarixində maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını müəyyən edir. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən pay qiymətli kağızları ilə əlaqədar qiymətli kağızın ədalətli dəyərinin onun maya dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə və ya davamlı şəkildə azalması, həmin qiymətli kağızların dəyərsizləşməsi əlaməti kimi nəzərə alınır. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üzrə bu cür dəlil olduqda, alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi qiymətləndirilən ümumi zərər, əvvəlki dövrdə digər ümumi gəlirdə həmin maliyyə aktivləri üzrə qeydə alınmış hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla, kapitaldan silinərək mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda pay alətləri üzrə qeydə alınan dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və ya zərərdə bərpa edilmir.

Maliyyə öhdəlikləri. Qrup öz maliyyə fəaliyyətini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri, həmçinin maliyyə törəmə alətləri daxil olmaqla və (b) digər maliyyə öhdəlikləri. Satış üçün nəzərdə tutulan öhdəliklər ədalətli dəyər də uçota alınır. Həmin öhdəliklərin dəyərindəki dəyişikliklər onların yarandığı dövrdə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda uçota alınır. Digər maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyər də uçota alınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi. Qrup aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərini uçotdan silir: (i) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (ii) Qrup bu aktivlər üzrə mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (iii) Qrup bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivin satış üzrə əlavə məhdudiyyətlər qoymadan asılı olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan silinməsi. Qrup maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik müvafiq balans məbləğindəki fərqi hər hansı çəkilmiş xərclər və komissiya haqları ilə birlikdə mənfəət və ya zərərdə uçota alınması şərtlə, ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır.

Ticarət və digər debitor borcları. Ticarət və digər debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Qrup əvvəlcə fərdi olaraq mühüm olan maliyyə aktivləri və ya fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri qrupu üçün dəyərsizləşmənin obyektiv sübutunun olub-olmamasını test edir. Əgər Qrup fərdi olaraq test edilmiş maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi üçün obyektiv sübutun olmadığını müəyyən edərsə, aktivin eyni kredit risk xarakteristikası olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və bu qrup üçün kollektiv dəyərsizləşmə testini keçirir. Fərdi olaraq dəyərsizləşmə testi edilmiş və dəyərsizləşmə üzrə zərərin qeydə alındığı aktivlər kollektiv dəyərsizləşmə testinə daxil edilmir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat, Qrupun müəyyən edilmiş ilkin müddətdə borc məbləğlərini tam toplaya bilməyəcəyinə obyektiv sübutlar mövcud olduqda yaradılır. Ehtiyatın məbləği, aktivin balans dəyəri ilə əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsasən diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin dəyəri arasındakı fərqi təşkil edir. Ehtiyatın məbləği mənfəət və ya zərər kimi uçota alınır. Debitor borcunun dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər həmin debitor borcunun vaxtı keçmiş statusu və onun realizasiya oluna bilməsi yaxud hər hansı girov təminatının olmasıdır. Əlavə olaraq, dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən digər əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- ▶ qarşı tərəfin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Qrupun qarşı tərəf haqqında əldə etdiyi maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- ▶ qarşı tərəfin müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- ▶ qarşı tərəfə təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfəət dəyişikliklərinin baş verməsi; və ya
- ▶ girovun (əgər varsa) dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Ticarət və digər debitor borcları müştərilər və borcalanlar tərəfindən ödənildikdə və ya başqa oxşar əməliyyatlar olduqda debitor borcu hesabından silinir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək əmanət və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan digər qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri. Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrıca göstərilir. Məhdudiyyət qoyulmuş qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir.

Kreditor borcları. Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Borc öhdəlikləri. Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır.

Gəmilər, əsas vəsaitlərin tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktiv istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə digər xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Gəmilər, əsas vəsaitlər. Tamamlanmamış tikinti, əsas vəsaitlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır. Əgər tanınma meyarı qarşılanırsa, bu dəyərə gəmilərin, əsas vəsaitlərin bir hissəsinin əvəzlənməsi xərcləri və uzunmüddətli tikinti layihələri üçün borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər daxildir. Gəmilərin və əsas vəsaitlərin mühüm hissələrinin müntəzəm olaraq dəyişdirilməsi tələb olunarsa, bu zaman Qrup bu hissələri ayrıca olaraq, onlara xüsusi istifadə müddətləri əsasında amortizasiya hesablayır. Analoji olaraq, əsas yoxlama aparılanda, tanınma meyarı qarşılanırsa, onun dəyəri əsas vəsaitlərin balans dəyərində əvəzedilmə kimi tanınır. Bütün digər təmir və saxlama xərcləri mənfəət və ya zərərin tərkibində xərclərə silinmiş kimi əks olunur.

Sonrakı tarixdə əmələ gələn, gəmilərin təmiri və əsaslı təmiri üzrə əhəmiyyətli xərclər hər bir aktivin balans dəyərinə daxil edilir. Onlar yalnız bu halda ayrıca aktiv kimi tanınmalıdır ki, həmin maddə ilə bağlı gələcək iqtisadi faydaların Qrup üçün faydalı olması ehtimal edilsin və aktivin alış dəyəri etibarlı şəkildə müəyyən edilə bilsin. Adi təmir və texniki xidmət xərcləri çəkildiyi dövr ərzində hesabat dövrünün xərcləri kimi tanınır.

Gəmilərə onların qiymətləndirilmiş istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır. Aktivlərin qiymətləndirilmiş istifadə müddəti və qalıq dəyərlərinə hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və lazım olarsa gözlənilən gələcək iqtisadi faydalarda baş vermiş dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə düzəlişlər aparılır.

Yenidən qiymətləndirmə artımı digər ümumi gəlirdə qeydə alınır və kapitalın tərkibində aktivlərin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatına aid edilir. Lakin həmin aktiv üzrə mənfəət və ya zərərdə əvvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə defisitini qaytaran artım mənfəət və zərərdə tanınır. Yenidən qiymətləndirmə defisiti, aktivin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatında tanınmış artımı əvəzləşdirdiyi hallar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Aktivin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından bölüşdürülməmiş mənfəətə illik köçürmə aktivlərin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında amortizasiya ilə aktivlərin maya dəyəri əsasında amortizasiya arasındakı fərq üçün aparılır. Bundan əlavə, yenidən qiymətləndirmə tarixinə yığılmış amortizasiya aktivin ümumi balans dəyərindən çıxılır və xalis məbləğ aktivin yenidən qiymətləndirilmiş məbləğində yenidən əks etdirilir. Silinmə zamanı satılan konkret aktivə aid olan hər hansı yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Amortizasiya. Gəmilər, əsas vəsaitlər üçün düzxətli amortizasiya metoduna əsasən amortizasiya hesablanır. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün amortizasiya hesablanmır.

Qrupun gəmilərinin, əsas vəsaitlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Bina və tikililər	15-30 il
Maşın və avadanlıq	3-25 il
Gəmilər və port qurğuları	3-30 il

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

İcarə müqavilələri. Razılaşmanın icarə olub-olmadığının və ya icarəni daxil edib-etmədiyinin müəyyən edilməsi başlanğıc tarixində razılaşmanın mahiyyətinə əsaslanır: razılaşmanın yerinə yetirilməsinin xüsusi aktivin və ya aktivlərin istifadəsindən asılı olub-olmadığı və ya razılaşmanın aktivdən istifadə etmək hüququnu verib-vermədiyi (bu hüquq birmənalı olaraq müqavilədə nəzərdə tutulmayan hallarda belə) müəyyən edilir.

Qrup icarəçi qismində. İcarə başlandığı tarixdə maliyyə və ya əməliyyat icarəsi kimi təsnif edilir. İcarəyə götürülən aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupa keçirən icarələr maliyyə icarələri kimi təsnif edilir.

Maliyyə icarələri icarə başlananda icarəyə götürülmüş əmlakın ədalətli dəyəri və ya daha aşağı olduğu təqdirdə minimal icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə kapitalaşdırılır. İcarə ödənişləri maliyyə xərcləri və icarə öhdəliyinin azalması arasında elə bölüşdürülür ki, öhdəliyin qalığı üzrə sabit faiz dərəcəsi əldə edilsin. Maliyyə xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinin tərkibində tanınır.

İcarəyə götürülən aktivlər üzrə amortizasiya aktivin faydalı istifadə müddəti boyunca hesablanır. Lakin icarə müddətinin sonunadək mülkiyyət hüququnun Qrupa keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, aktiv üzrə amortizasiya aktivin proqnozlaşdırılan faydalı istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə hesablanır.

Əməliyyat icarəsi üzrə ödənişlər icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinin tərkibində uçota alınır.

Qrup icarəyə verən qismində. Aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupdan digər tərəfə keçirməyən icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat icarəsi üzrə danışıqlar zamanı çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərində əlavə olunur və icarə gəliri ilə eyni əsaslarla icarə müddəti boyunca tanınır. Şərti icarə haqları qazanıldığı dövrdə gəlir kimi tanınır.

Qeyri-maddi aktivlər. Ayrılıqda əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınmada maya dəyəri ilə ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin maya dəyəri həmin aktivlərin əldə etmə tarixində ədalətli dəyərində bərabərdir. İlkin tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər bütün yığılmış amortizasiya və bütün yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır.

Cəmiyyətin daxilində yaradılmış qeyri-maddi aktivlər, kapitalaşdırılmış inkişaf xərcləri istisna olmaqla, kapitalaşdırılmır və əlaqəli məsrəf həmin məsrəfin meydana gəldiyi dövrdə mənfəət və ya zərərin tərkibində göstərilir. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və kompüter proqramları, patentlər, lisenziyalar, müştərilərlə münasibətlər, ticarət adı, su mülkü və tədqiqat və inkişaf layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən hesab edilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə faydalı iqtisadi istifadə müddətləri boyunca bərabər hissələrə bölünməklə amortizasiya hesablanır və qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşə biləcəyini göstərən hər hansı əlamət olduqda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Məhdud faydalı istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktiv üçün amortizasiya müddəti və amortizasiya metoduna ən azı hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktivin özündə təcəssüm etdiyi gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən əldə olunma strukturundakı dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya müddəti və ya metodunun dəyişdirilməsi yolu ilə hesabatda alınır və uçot ehtimallarında dəyişikliklər hesab olunur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivin funksiyasına uyğun xərc kateqoriyasında əks olunur.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivin uçotdan silinməsindən irəli gələn gəlir və ya zərərlər xaric etmədən əldə edilən xalis mədaxil ilə aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi ölçülür və aktiv uçotdan silinəndə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda mənfəət və ya zərərin tərkibində tanınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Mal-material ehtiyatları. Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Mümkün xalis satış dəyəri, hesablanmış tamamlama və satış məsrəfləri çıxılmaqla, hesablanmış adi fəaliyyət zamanı satış qiymətidir.

Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərində birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal fəaliyyət həcmində əsasən) daxildir.

Dövlət ayırmaları. Dövlət ayırmaları hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlət ayırmaları. Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, digər dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Hökumətin digər müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi köçürülən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır (Dövlət digər müəssisələrdəki payını köçürdüyü halda – müvafiq müəssisənin ədalətli dəyərində köçürülmüş pay).

Əlavə Dəyər Vergisi. Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin (“ƏDV”) xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu. ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, satış üzrə ƏDV məbləğidir. Satış ilə bağlı ƏDV vergi orqanlarına iki halda ödənilməli məbləğ kimi tanına bilər: a. ödəniş edildiyi tarixdə, əgər, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gün sonraya qədər edilirsə b. müştərilərə satışın tanınması zamanı, əgər, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gündən sonra edilirsə. Hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş satışlar üzrə ƏDV həmçinin ƏDV üzrə kreditor borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat lazım olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinənə qədər saxlanılır.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Gəlirlərin tanınması. Qrupun gəlirləri əsas etibarlı ilə dəniz nəqliyyat xidmətləri, port əməliyyatları və yük və sərnişin daşımalarından ibarət olan xidmətlərdən əldə edilir. Gəlirlər xidmətlər göstərildikcə tanınır və Qrupa iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə və gəlirlər etibarlı ölçülə biləndə, ödənişlərin nə vaxt aparılmasından asılı olmayaraq tanınır. Hər hesabat tarixində port xidmətlərinin tamamlanmamış hissəsi ilə əlaqədar gəlirlər təxirə salınır. Gəlirlər dolayı vergilər, gəlirlərə düzəlişlər və məzənnə fərqlərinə uyğun olaraq alınmış və ya alınacaq vəsaitin ədalətli dəyəri ilə ölçülür. Müəyyən müddətə kirayəyə götürülmüş gəmilərdən gəlirlər kirayə günlərinin sayı əsasında tanınır.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər. Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin əldə edilməsi, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Əlaqəli tərəflər. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 sayılı “Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar” adlı MUBS-ə uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əslində qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Mənfəət vergisi olmayan digər vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

İşçilərə ödənişlər. Əmək haqları, maaşlar, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, ödənişli illik məzuniyyət və bülletenlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Xərclər. Xərclər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda funksiyalarına görə əks etdirilir. Xərclərin xarakterinə uyğun kateqoriyaya ayrılması Qrupun idarələri və törəmə müəssisələrinin əməliyyat funksiyasına əsaslanır.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri

Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar müştərilərin debitor borclarının yığılması ehtimalının rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilməsinə əsaslanır. Müştərinin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri, onun müflisləşmə və ya maliyyə strukturunun yenidən təşkilinə məruz qalması ehtimalı və defolt və ya ödənişlərin gecikdirilməsi debitor borclarının potensial olaraq dəyərsizləşmiş olmasını əks etdirən göstəricilər hesab edilir. Əgər əsas müştərinin ödəniş qabiliyyətində pisləşmə baş verərsə və ya bu faktiki defolt təxminlərindən yuxarı olarsa, faktiki nəticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər.

Debitor borcları üzrə əlavə pul vəsaitlərinin bərpası gözlənilmədikdə, debitor borcları müvafiq ehtiyatlara silinir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlərə qarşı qiymətləndirilən debitor borcları üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti həmin aktivlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, rəhbərliyin keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində vaxtı keçəcək məbləğlərin həcmi ilə münasibətdə təcrübəsinə və vaxtı keçmiş məbləğlərin geri ödənilməsinə əsasən təxmin edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş şəraitin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə əvvəlki təcrübə müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Təxirə salınmış vergi. Təxirə salınmış vergi, öhdəlik metodundan istifadə etməklə, hesabat tarixində aktivlərin və öhdəliklərin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün göstərilmiş qalıq dəyərləri arasında mövcud olan bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla vergiyə cəlb olunan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır:

- ▶ təxirə salınmış vergi öhdəliyi şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvil və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gələn, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar;
- ▶ müvəqqəti fərqlərin qaytarılması vaxtının nəzarət altında saxlanıla bilən və müvəqqəti fərqin yaxın gələcəkdə qaytarılması ehtimalı olmayan hallar istisna olmaqla, törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə əlaqədar vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri (davamı)

Təxirə salınmış vergi (davamı). Təxirə salınmış vergi aktivləri aşağıdakılar istisna olmaqla bütün çıxılmalı müvəqqəti fərqlərin, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi aktivləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəliklərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulmalı mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü baxımından, çıxılmalı müvəqqəti fərqlər, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəlikləri üçün tanınır:

- ▶ çıxılan müvəqqəti fərqə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gələn, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar; və
- ▶ törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə bağlı vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlərlə əlaqədar, təxirə salınmış vergi aktivləri yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin qaytarılması və müvəqqəti fərqləri qarşılaya biləcək vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü həddində tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin dəyəri hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və təxirə salınmış vergi aktivlərinin hamısının və ya bir hissəsini qarşılamaq üçün kifayət qədər vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğu ehtimalı olmadığı halda azaldılır. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir və gələcək vergiyə cəlb olunacaq gəlirlər təxirə salınmış vergi aktivinin bərpə olunmasına imkan verən dərəcədə tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri, hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya faktiki olaraq qüvvədə olan vergi dərəcələri (və vergi qanunları) əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, cari vergi aktivlərini cari vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmək üçün qanuni hüquq mövcud olanda və təxirə salınmış vergilər eyni vergiyə cəlb olunan müəssisəyə aid olanda əvəzləşdirilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpə edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Ehtiyatlar. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Qrup ehtiyatların hamısının və ya bir hissəsinin, məsələn, sığorta müqaviləsi əsasında, əvəzinin ödənilməsinə gözləyirsə, bu ödəniş yalnız baş tutacağı zahirən yəqin olduqda ayrıca aktiv kimi uçota alınır. Ehtiyata aid olan xərclər mənfəət və ya zərərdə hər hansı əvəzin ödənilməsinə çıxmaqla təqdim olunur.

Pulun vaxt dəyərinin təsiri önəmlidirsə, ehtiyatlar münasib olduqda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən cari vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etməklə diskont edilir. Diskont istifadə ediləndə, vaxt keçməsinə görə ehtiyatın artması maliyyə xərci kimi tanınır.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Bərpə edilə bilinməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər və məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər. Qudvil və digər qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və digər vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Digər qeyri-maliyyə aktivləri bərpə edilə bilinməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

İstifadə dəyəri hesablanarkən rəhbərlik aktivlər və yaxud pul vəsaitlərini yaradan vahidlər üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təxmin edir və onların cari dəyərini hesablamaq üçün uyğun diskont dərəcəsini seçir.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə gəmilər və əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnə biləcək hadisə olmamışdır.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri (davamı)

Gemilərin, əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti. Rəhbərlik gəmiləri, əsas vəsaitləri və qeyri-maddi aktivlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır və ya ləğv edilmiş və ya satılmış texniki cəhətdən köhnəlmiş aktivləri balansdan silir. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

İstifadə olunmamış məzuniyyət ilə bağlı ehtiyat. Qrupun uçot siyasətinə əsasən bir neçə illik istifadə olunmamış məzuniyyət balansını məzuniyyət işçi tərəfindən istifadə edildiyi və ya gələcək ödənişlərin müddəti ilə bağlı hesablaşmanın aparılması üçün hər hansı əsaslı baza olmadığı zaman azalda bilər.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının qüvvəyə minmə tarixində buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda göstərilir. Qrup bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir.

14 sayılı MHBS “Təxirə salınmış tarif düzəlişləri üzrə hesablar”. Bu standart nəzərdə tutur ki, fəaliyyəti faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən müəssisələr, MHBS-i ilk dəfə tətbiq edərkən, faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən hesabların qalıqlarına əvvəl tətbiq etdikləri uçot qaydalarının əksəriyyətini tətbiq etməyə davam edə bilər. 14 sayılı MHBS-ni qəbul edən müəssisələr tənzimləyən təxirə salınmış hesablarını maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca sətir maddəsi kimi, həmin hesab qalıqlarında hərəkəti isə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda ayrıca sətir maddəsi kimi təqdim etməlidir. Standart müəssisənin faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən fəaliyyətinin xüsusiyyətləri, əlaqəli risklər və faiz dərəcələri əsasında tənzimləmənin müəssisənin maliyyə hesabatlarına təsiri haqqında məlumatların açıqlanmasını tələb edir.

Şirkət hazırda MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatlarını hazırladığına və hər hansı tarifləri nizamlanan əməliyyatlarla məşğul olmadığına görə, standart tətbiq edilmir.

11 sayılı MHBS “Birgə layihələr: İştirak paylarının əldə edilməsinin uçotu” (Düzəliş). 11 sayılı MHBS-yə düzəlişlər tələb edir ki, birgə operatorun fəaliyyəti ilə bağlı olan birgə əməliyyatda iştirak payının əldə edilməsinə uçota alan birgə operator 3 sayılı “Müəssisələrin birləşməsi” adlı MHBS-nin müəssisələrin birləşməsinin uçota alınmasına dair müvafiq prinsiplərini tətbiq etsin. Düzəlişlər həmçinin göstərir ki, birgə əməliyyatda birgə nəzarəti saxlamaqla əlavə iştirak payı əldə edildiyi halda həmin birgə əməliyyatda əvvəlki iştirak payı yenidən ölçülmür. Əlavə olaraq, 11 sayılı MHBS-yə, birgə nəzarəti paylaşan tərəflər, o cümlədən hesabat verən müəssisə, eyni yekun nəzarət edən tərəfin ümumi nəzarəti altında olarsa, bu düzəlişlərin tətbiq edilmədiyini göstərən istisnalar əlavə edilmişdir.

Düzəlişlər birgə əməliyyatda ilkin iştirak payının əldə edilməsi və həmin birgə əməliyyatda əlavə iştirak paylarının əldə edilməsinə tətbiq edilir və perspektiv qaydada tətbiq edilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərmir, çünki dövr ərzində birgə əməliyyatda pay əldə edilməmişdir.

16 sayılı MUBS və 38 sayılı MUBS “Münasib köhnəlmə və amortizasiya metodlarına aydınlığın gətirilməsi” (Düzəlişlər). Düzəlişlər 16 sayılı “Əmlak, qurğu və avadanlıqlar” adlı MUBS-un və 38 sayılı “Qeyri-maddi aktivlər” adlı MUBS-un aşağıdakı prinsipinə aydınlıq gətirir: gəlirlər aktivin istifadəsi vasitəsilə sərf edilmiş iqtisadi faydaların deyil, biznesin (aktivin daxil olduğu) həyata keçirilməsindən əldə edilən iqtisadi faydaların sxemini əks etdirir. Nəticədə, gəlirlərə əsaslanan metod əmlak, qurğu və avadanlıq üzrə köhnəlmənin hesablanması üçün istifadə edilə bilməz və yalnız çox məhdud hallarda qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya hesablamaq üçün istifadə edilə bilər. Düzəlişlər perspektiv qaydada tətbiq edilir. Qrup uzunmüddətli aktivlər üzrə amortizasiya hesablamaq üçün gəlirlərə əsaslanan metoddan istifadə etmir, buna görə də bu düzəlişlər Qrupa təsir göstərmir.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

27 sayılı MUBS “Ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metodu” (Düzəliş). Düzəlişlər müəssisələrə ayrıca maliyyə hesabatlarında törəmə müəssisələri, birgə müəssisələr və asılı müəssisələrə investisiyaları kapital metodundan istifadə etməklə uçota almağa icazə verir. MHBS-i artıq tətbiq edən və ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metoduna keçməyi qərara alan müəssisələr belə dəyişikliyi retrospektiv qaydada tətbiq etməlidir. Bu düzəlişlərin Qrupun maliyyə hesabatlarına heç bir təsir göstərmir.

2012-2014-cü illərdə MHBS-yə illik təkmilləşdirmələr

Təkmilləşdirmələrə aşağıdakılar daxildir:

5 sayılı MHBS “Satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar”. Aktivlər (və ya satılıq əməliyyat qrupları) əsasən satılmaqla və ya sahiblərinə çatdırılmaqla silinir. Düzəliş aydınlaşdırır ki, satış metodunun dəyişdirilməsi yeni silinmə planı deyil, ilkin planın davamı sayılır. Bu səbəbdən, 5 sayılı MHBS-nin tələblərinin tətbiqində heç bir fasilə olmamışdır. Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq olunur.

7 sayılı MHBS “Maliyyə alətləri: Açıqlamalar”

(i) Xidmət müqaviləsi

Düzəlişdə izah edilir ki, haqqı daxil edən xidmət müqaviləsi maliyyə aktivində davam edən iştirak ola bilər. Açıqlamaların tələb edilib-edilmədiyini qiymətləndirmək üçün müəssisə 7 sayılı MHBS-də nəzərdə tutulan davam edən iştiraka dair qaydalara uyğun olaraq haqqın və razılaşmanın xüsusiyyətini qiymətləndirməlidir. Hansı xidmət müqavilələrinin davam edən iştirak olduğunu müəyyən etmək üçün qiymətləndirmə retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Lakin, tələb edilən açıqlamaların müəssisənin ilk dəfə olaraq düzəlişləri tətbiq etdiyi illik dövrdən əvvəl başlayan hər hansı dövr üzrə təqdim edilməsinə ehtiyac yoxdur.

(ii) 7 sayılı MHBS-yə düzəlişlərin qısaldılmış aralıq maliyyə hesabatlarına tətbiqi

Düzəlişdə izah edilir ki, əgər açıqlamada ən son illik hesabatda təqdim edilən məlumata əhəmiyyətli yenilənmə göstərilərsə, qarşılıqlı əvəzləşdirmə ilə bağlı açıqlama tələbləri qısaldılmış aralıq maliyyə hesabatlarına tətbiq edilmir. Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir.

34 sayılı MUBS “Aralıq maliyyə hesabatları”. Düzəliş göstərir ki, tələb edilən aralıq açıqlamalar ya aralıq maliyyə hesabatlarında, yaxud da aralıq maliyyə hesabatları və daha böyük aralıq maliyyə hesabatına daxil edilən hər hansı sənədlər (məsələn rəhbərliyin şərhləri və risklər haqqında hesabat) arasında qarşılıqlı istinadlar yolu ilə təqdim edilməlidir. Aralıq maliyyə hesabatındakı məlumat istifadəçilər üçün aralıq maliyyə hesabatları ilə eyni şərtlərlə və eyni zamanda açıq olmalıdır. Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir.

Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərmir.

1 sayılı MUBS “Açıqlama təşəbbüsü” (Düzəlişlər). 1 sayılı MUBS-a düzəlişlər 1 sayılı MUBS-un tələblərini əhəmiyyətli dəyişmədən izah edir. Düzəlişlər aşağıdakıları izah edir:

- ▶ 1 sayılı MUBS-da əhəmiyyətlik tələbləri;
- ▶ Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat(lar)da və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xüsusi sətir elementləri bir-birindən ayrıla bilər;
- ▶ Müəssisələr maliyyə hesabatlarında təqdim etdikləri qeydlərin ardıcılığını öz ixtiyarlarına görə seçə bilər;
- ▶ Kapital metodundan istifadə etməklə uçota alınmış asılı müəssisələrin və birgə müəssisələrin digər ümumi gəlirdə payı ümumi şəkildə, bir sətir elementi kimi təqdim edilməli və mənfəət və ya zərərdə sonradan yenidən təsnif ediləcək və ya edilməyəcək maddələr arasında təsnifləşdirilməlidir.

Bundan əlavə, düzəlişlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat(lar)da əlavə aralıq nəticələr təqdim ediləndə tətbiq edilən tələbləri izah edir. Bu düzəlişlər düzəlişlərin Qrupa təsir göstərmir.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

10 sayılı MHBS, 12 sayılı MHBS və 28 sayılı MUBS “İnvestisiya müəssisələri: Konsolidasiya istisnasının tətbiqi” (Düzəlişlər). Düzəlişlər 10 sayılı MHBS əsasında investisiya müəssisələrinə aid olan istisna tətbiq ediləndə yaranan məsələləri həll edir. 10 sayılı “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları” adlı MHBS-yə düzəlişlərdə izah edilir ki, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi tələbindən istisna investisiya müəssisəsinin törəmə müəssisəsi olan ana şirkətə, investisiya müəssisəsi bütün törəmə müəssisələrini ədalətli dəyərle ölçdüyü hallarla, tətbiq edilir.

Bundan əlavə, 10 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, investisiya müəssisəsinin yalnız investisiya müəssisəsi olmayan törəmə müəssisələri və investisiya müəssisəsinə dəstək xidmətlərini göstərən törəmə müəssisə konsolidasiya edilir. İnvestisiya müəssisəsinin bütün digər törəmə müəssisələri ədalətli dəyərle ölçülür. 28 sayılı “Asılı müəssisələrə və birgə müəssisələrə investisiyalar” adlı MUBS-a düzəlişlər imkan verir ki, investor, kapital metodunu tətbiq edərkən, investisiya müəssisəsinin asılı şirkəti və ya birgə müəssisəsi tərəfindən törəmə müəssisələrdəki paylara tətbiq edilən ədalətli dəyərə ölçməsinə saxlasın.

Bu düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilir və Qrupa təsir göstərmir, çünki Qrup konsolidasiya istisnasını tətbiq etmir.

5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2016-cı il	31 dekabr 2015-ci il
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	3,171	416
AZN ilə bank qalıqları	785	348
Avro ilə bank qalıqları	226	5
Kassada olan pul vəsaitləri	23	–
ƏDV depozit hesabı, AZN	28	2
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	4,233	771

1 yanvar 2008-ci il tarixindən başlayaraq dövlət vergi orqanları ƏDV depozit hesablarını və bu hesablar vasitəsilə əvəzləşdirilən və hesablanan ƏDV üzrə icbari ödəmələri tətbiq etmişdir. Bu yeni vergi qanunvericiliyinə uyğun olmaq üçün Qrup ƏDV üzrə depozit hesabını açmışdır. Bu qanunvericiliyə uyğun olaraq ƏDV depozit hesabındakı qalıq vergi orqanlarına 45 gün əvvəl bildiriş göndərməklə çıxarılır.

6. Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2016-cı il	31 dekabr 2015-ci il
Ticarət debitor borcları	144,172	122,125
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə zərər üçün ehtiyat	(1,585)	(8,520)
Cəmi ticarət debitor borcları	142,587	113,605
Digər qısamüddətli debitor borcları	614	332
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	143,201	113,937

51,134 AZN (31 dekabr 2015-ci il: 53,252 AZN) məbləğində ticarət və digər debitor borcları xarici valyuta ilə (əsas etibarilə ABŞ dolları və avro ilə) ifadə edilmişdir.

6. Ticarət və digər debitor borcları (davamı)

Ticarət debitor borclarının dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

31 dekabr 2015-ci il	(8,520)
İl ərzində ödənilməsi mümkün olmayan borc kimi silinmiş debitor borcları, geri qaytarmanı çıxmaqla	1,570
İstifadə edilməmiş məbləğlərin qaytarılması	6,950
İl üzrə xərc	(1,585)
31 dekabr 2016-cı il	(1,585)

31 dekabr tarixinə ticarət və digər debitor borclarının müddət üzrə təhlili:

		Vaxtı keçməmiş, dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Fərdi qaydada dəyərsizləşmiş
	Cəmi	<30 gün	30-60 gün	61-90 gün		
31 dekabr 2015-ci il	122,457	28,410	24,812	23,007	37,708	8,520
31 dekabr 2016-cı il	144,786	37,555	28,290	28,958	48,398	1,585

7. Vergilər üzrə debitor borcları

Vergilər üzrə debitor borcları gələcək vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmə vasitəsilə və ya vergi orqanları tərəfindən birbaşa ödənilmiş pul vəsaitləri kimi bərpa olunur.

Vergilər üzrə debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2016-cı il	31 dekabr 2015-ci il
Dövlət büdcəsindən alınacaq məbləğlər	11,958	–
Əvəzləşdirilən ƏDV	3,348	3,826
Cəmi vergilər üzrə debitor borcları	15,306	3,826

Dövlət büdcəsindən alınacaq məbləğlər vergilər üzrə edilmiş avans ödənişləri ilə əlaqədardır. Əvəzləşdirilən ƏDV əsasən ilin sonuna ödənilməmiş və beləliklə də vergi haqqında bəyannamələrdə əvəzləşdirilməmiş alışlara və satıcının əlaqəli xidmətləri gördükdən sonra əvəzləşdirilə bilən tikinti işləri üzrə avans ödənişlərinə aid ƏDV üzrə debitor borcu məbləğindən ibarətdir.

8. Avans ödənişləri

Avans ödənişləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2016-cı il	31 dekabr 2015-ci il
Ticarət və xidmətlər üçün qısamüddətli avans ödənişləri	6,121	3,800
Gəmilərin alınması üçün uzunmüddətli avans ödənişləri	61,576	–
Cəmi avans ödənişləri	67,697	3,800

31 dekabr 2016-cı və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə avans ödənişləri əsas etibarı ilə təchizatçılara gəmilərin tikintisi, xammal, ehtiyat hissələri və materiallar, avadanlıq, eləcə də gəmilərin təmiri və xidmət göstərilməsi üçün edilmiş avans ödənişlərindən ibarətdir.

9. Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2016-cı il	31 dekabr 2015-ci il
Xammal və ehtiyat hissələri	59,360	54,193
Yanacaq	4,557	5,307
Hazır məhsul	53	61
Cəmi mal-material ehtiyatları	63,970	59,561

10. Ticarət və digər kreditor borcları

31 dekabr 2016-cı və 31 dekabr 2015-ci il tarixinə ticarət və digər kreditor borcları təchizatçılara gəmilərin təmiri və texniki xidmət göstərilməsi, eləcə də gəmilər üçün yanacaq, xammal və ehtiyat hissələrinin alınması üçün ödəniləcək məbləğlərdən ibarətdir.

	31 dekabr 2016-cı il	31 dekabr 2015-ci il
Ticarət kreditor borcları	29,627	44,311
Digər kreditor borcları	–	4
Cəmi maliyyə kreditor borcları	29,627	44,315
Müştərilərdən alınmış avanslar	1,612	579
İşçilər qarşısında öhdəliklər	6,319	5,157
Cəmi ticarət və digər kreditor borcları	37,558	50,051

8,810 AZN (31 dekabr 2015-ci il: 3,139 AZN) məbləğində maliyyə kreditor borcları xarici valyuta ilə (əsas etibarlı ilə ABŞ dolları və avro ilə) ifadə edilmişdir.

11. Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2016-cı və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə Qrupun borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2016-cı ildə qalıq		31 dekabr 2015-ci ildə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi	Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
13 milyon Azərbaycan manatı	4.00%	Sentyabr 2017	–	–	–	1,444
42 milyon Azərbaycan manatı	3.65%	Avqust 2024	29,643	4,864	33,877	4,821
Cəmi borc öhdəlikləri			29,643	4,864	33,877	6,265

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)
(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Gəmilər, əsas vəsaitlər

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri, mebel və alətlər	Tamamlan- mamış tikinti	Cəmi
İlkin dəyər						
1 yanvar 2015-ci il	93,351	17,276	923,784	16,843	24,266	1,075,520
Əlavələr	963	1,966	47,009	1,643	28,067	79,648
Satışlar	(302)	(303)	(27)	(647)	–	(1,279)
Köçürmələr	4,406	691	–	–	(5,097)	–
31 dekabr 2015-ci il	98,418	19,630	970,766	17,839	47,236	1,153,889
Əlavələr	144	1,745	72,914	3,841	13,442	92,086
Satışlar	(1,433)	(80)	(355)	(464)	–	(2,332)
Köçürmələr	–	–	26,623	–	(26,623)	–
31 dekabr 2016-cı il	97,129	21,295	1,069,948	21,216	34,055	1,243,643
Amortizasiya və dəyərsizləşmə						
1 yanvar 2015-ci il	(5,110)	(10,108)	(463,979)	(11,181)	(6,991)	(497,369)
İl üzrə amortizasiya xərci	(4,517)	(1,600)	(63,033)	(1,940)	–	(71,090)
Satışlar	80	231	19	374	–	704
31 dekabr 2015-ci il	(9,547)	(11,477)	(526,993)	(12,747)	(6,991)	(567,755)
İl üzrə amortizasiya xərci	(4,328)	(1,766)	(79,659)	(2,059)	–	(87,812)
Satışlar	272	77	280	458	–	1,087
31 dekabr 2016-cı il	(13,603)	(13,166)	(606,372)	(14,348)	(6,991)	(654,480)
Xalis qalıq dəyəri						
1 yanvar 2015-ci il	88,241	7,168	459,805	5,662	17,275	578,151
31 dekabr 2015-ci il	88,871	8,153	443,773	5,092	40,245	586,134
31 dekabr 2016-cı il	83,526	8,129	463,576	6,868	27,064	589,163

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)***(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***12. Gəmilər, əsas vəsaitlər (davamı)**

2014-cü ildə Qrup ADXDG-dən 1 fevral 2014-cü il tarixinə köçürülmüş gəmilərin, əsas vəsaitlərin qalığının ədalətli dəyərini müəyyən etmək məqsədilə müstəqil qiymətləndirmə şirkəti təyin etmişdir. Gəmilərin, əsas vəsaitlərin ədalətli dəyəri gəlir əsasında yanaşmaya uyğun olaraq müəyyən edilmişdir.

13. Ehtiyatlar

	Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər (Qeyd 23)	Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər	İstifadə edilməmiş məzuniyyət- lərlə bağlı öhdəliklər	Vergilər üzrə ehtiyatlar	Cəmi
1 yanvar 2015-ci il tarixinə balans dəyəri	(6,598)	(3,832)	(6,537)	(3,065)	(20,032)
İstifadə	–	794	3,254	–	4,048
Əlavə	–	–	–	604	604
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş (Qeyd 21)	–	(305)	–	–	(305)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə balans dəyəri	(6,598)	(3,343)	(3,283)	(2,461)	(15,685)
Diskont dərəcəsində dəyişiklik istisna olmaqla, qiymətləndirmədə dəyişiklik	(1,225)	–	–	–	(1,225)
İstifadə	–	1,146	17,713	–	18,859
Silinmələr	–	–	–	2,461	2,461
Əlavə	–	(1,146)	(22,029)	–	(23,175)
31 dekabr 2016-cı il tarixinə balans dəyəri	(7,823)	(3,343)	(7,599)	–	(18,765)
31 dekabr 2015-ci il	(6,598)	(3,343)	(3,283)	(2,461)	(15,685)
Cari	(6,598)	(722)	(3,283)	(2,461)	(13,064)
Uzunmüddətli	–	(2,621)	–	–	(2,621)
31 dekabr 2016-cı il	(7,823)	(3,343)	(7,599)	–	(18,765)
Cari	(7,823)	(854)	(7,599)	–	(16,276)
Uzunmüddətli	–	(2,489)	–	–	(2,489)

Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər. Qrupun iş zamanı sağlamlığına zərər dəymiş işçilərə kompensasiya ödəmək, eləcə də iş zamanı vəfat etmiş işçilərin ailələrinə kompensasiya ödəmək öhdəliyi var. Qrup 31 dekabr 2016-cı il və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə, müvafiq olaraq, 8.77% və 7.95% diskont dərəcələrini istifadə etməklə işçilərə bədbəxt hadisələr üzrə ödənişlərin cari dəyərini hesablamışdır. Zərər çəkmiş işçilərə ömürlük ödənişlərin hesablanması məqsədilə Qrup kişilər və qadınlar üçün orta ömür müddətlərini, müvafiq olaraq, 71 və 76 yaş hesab etmişdir.

Vergilər üzrə ehtiyatlar. Yerli vergi qanunvericiliyə görə Qrup silinmiş gəmilərin və əsas vəsaitlərin qalığı dəyərindən ƏDV hesablamalıdır. 2014-cü ildə Qrup cəmi qalıq dəyəri 17,028 AZN olan 16 ədəd gəmini silmişdir. Qrup 2016-cı ildə həmin 16 ədəd gəmidən 12-si (2015-ci il: 4 gəmi) üçün 2,461 AZN (2015-ci il: 604 AZN) təşkil edən ƏDV məbləği hesablamışdır.

14. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

Səhm kapitalı. Qrupun ana şirkəti olan “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin hüquqi statusu dövlət müəssisəsidir. 2016-cı il ərzində Qrupun səhm kapitalı 31 dekabr 2015-ci ildə 383,421 AZN-dən 31 dekabr 2016-cı ildə 440,051 AZN -dək artmışdır. Bu artım cəmi məbləği 43,650 AZN təşkil edən əlavə ödənilmiş kapitalın və bölüşdürülməmiş kapitalın 12,980 AZN məbləğində olan hissəsinin Qrupun səhm kapitalına köçürülməsi hesabına baş vermişdir.

14. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital (davamı)

Səhm kapitalı (davamı). Qrupa hər birinin öz səhm kapitalı olan 5 ayrıca hüquqi şirkət daxildir. 31 dekabr 2016-cı il tarixində Cəmiyyət nominal dəyəri 1 Azərbaycan Manatı ilə 440,050,998 sayda səhmin buraxılmasını təsdiqləmiş və Qrupun yeganə və yekun səhmdarı olan Dövlətə buraxmışdır. Cəmiyyət törəmə müəssisələrində yekun nəzarət hüququna və 100%-lik paya sahibdir.

Əlavə ödənilmiş kapital. 2016-cı ildə Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalında olan 5,773 AZN (2015-ci il: 5,722 AZN) məbləğində artım pul vəsaiti formasında köçürülmüşdür.

15. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi

Qrupun təklif etdiyi əsas xidmətlər yük və sərnişin daşımaları və dəniz nəqliyyat xidmətləridir. Biznes seqmentləri üzrə əmələ gələn gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2016	2015
Dəniz nəqliyyatı xidməti	285,429	232,610
Yük və sərnişin daşımaları	160,096	93,993
Digər gəlirlər	9,400	5,039
Cəmi gəlirlər	454,925	331,642

16. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi

31 dekabr 2016-cı və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə satışların maya dəyəri, ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2016	2015
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	101,569	80,299
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin amortizasiyası	87,812	71,090
İstifadə edilən xammal və materiallar	42,939	43,725
Təmir və texniki xidmət xərcləri	32,723	13,668
Port haqları	14,970	10,586
Yemək xərcləri	10,764	8,802
Mənfəət vergisi istisna olmaqla digər vergilər	9,296	7,553
Ezamiyyə və ezamiyyə əvəzi xərclər	9,335	4,607
Sığorta xərcləri	4,012	2,757
Kommunal xərclər	2,973	2,556
Gəmilərin qeydiyyatı xərcləri	2,164	1,451
Agentlik və brokerlik xərcləri	2,071	905
Ticarət debitor borclarının dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	1,585	8,520
Silinmiş debitor borcları	1,154	830
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	262	640
Digər	8,109	5,916
Satışların maya dəyəri, sosial, ümumi və inzibati xərclər	331,738	263,905

17. Digər əməliyyat xərcləri

Digər əməliyyat xərcləri əsasən Qrup tərəfindən müştərilərin adından kirayə götürülmüş gəmilər üçün 8,472 AZN (2015-ci il: 1,057 AZN) məbləğində, daha sonra geriye tələb edilən, yanacaq xərcləri və port haqları kimi əvəzi ödənilən xərclərdən ibarətdir.

18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar

Baş rəhbərliyə ödənişlər. Qrupun baş rəhbərliyinə Cəmiyyətin sədri və beş müavini daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq Qrup tərəfindən əmək haqqı və mükafatlarla təmin edilir. 2016-cı il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 249 AZN (2015-ci il: 136 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

31 dekabr 2016-cı və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə Qrupun əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqları aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2016-cı il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2015-ci il
Ticarət və digər debitor borcları	117,626	84,765
Ümidsiz borclar üzrə ehtiyatlar	(270)	(5,442)
Avans ödənişləri	26,290	251
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	3,310	770
Uzunmüddətli kreditlər	(29,643)	(33,877)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	(4,864)	(6,265)
Ticarət və digər kreditor borcları	(15,978)	(34,396)
Ödəniləcək vergilər	(791)	(776)

31 dekabr 2016-cı və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2016-cı il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2015-ci il
Yük və sərnişin daşınması xidmətləri	44,407	45,756
Dəniz nəqliyyatı xidmətləri	185,090	175,568
Digər gəlirlər	13,807	14,065
Əmlak vergisi	(5,155)	(5,527)
Digər vergilər	(1,877)	(593)
Əvəzsiz köçürülmüş əsas vəsaitlər üzrə xalis ƏDV	(1,479)	(739)
Vergi cərimələri və tələblər	(1,044)	(8)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(566)	(316)
Kommunal xərclər	(1,009)	(2,185)
Silinmiş ümidsiz borclar	(647)	(777)
Ümidsiz borclar üzrə ehtiyatlar	(270)	(5,442)
Port xərcləri	(2,798)	(1,139)
Bank xərcləri	(1,047)	(734)
Maliyyə xərci	(1,521)	(1,734)
Digər xərclər	(4,142)	(1,743)

İlin sonuna ödənilməmiş qalıqlar təminatlıdır və hesablaşmalar pul vəsaiti şəklində aparılır. Əlaqəli tərəflər üzrə debitor və kreditor borcları üçün zəmanətlər olmamışdır.

19. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi aşağıdakılardan ibarətdir:

	2016	2015
Cari mənfəət vergisi xərci	(22,989)	(3,662)
Təxirə salınmış vergi xərci	(17,169)	(18,107)
31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə mənfəət vergisi xərci	(40,158)	(21,769)

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2016	2015
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	148,424	90,766
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinə əsasən nəzəri vergi xərci	(29,685)	(18,153)
Gəlirdən çıxılmayan xərclərin vergi effekti	(4,917)	(3,364)
Vergi məqsədləri üçün gəlirdən çıxılmayan tamamlanmamış tikintilərin dəyərsizləşməsi	(5,276)	–
Yalnız vergi məqsədləri üçün tanınmış gəlir	(710)	–
Digər	430	(252)
31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə mənfəət vergisi xərci	(40,158)	(21,769)

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsas etibarlı ilə sosial və işçilərlə bağlı xərclərdən, eləcə də gəlirlər yaratmayan aktivlər üzrə amortizasiya xərclərindən ibarətdir.

MHBS və qüvvədə olan yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyəri və onların vergi əsasları arasındakı müvəqqəti fərqlərə səbəb olmuşdur:

	31 dekabr 2014-cü il	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2015-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	45,468	(16,604)	28,864
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	879	1,507	2,386
Mal-material ehtiyatları	570	(168)	402
Ticarət kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	192	165	357
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	3,393	(748)	2,645
Ötən illərin ötürülmüş zərəri	2,497	(2,497)	–
Təxirə salınmış vergi aktivləri	52,999	(18,345)	34,654

19. Mənfəət vergisi (davamı)

	31 dekabr 2014-cü il	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2015-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	(4,039)	587	(3,452)
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	–	(34)	(34)
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	(18)	(315)	(333)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(4,057)	238	(3,819)

	31 dekabr 2015-ci il	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2016-cı il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	28,864	(18,480)	10,384
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	2,386	(1,032)	1,354
Mal-material ehtiyatları	402	39	441
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	357	13	370
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	2,645	1,108	3,753
Təxirə salınmış vergi aktivləri	34,654	(18,352)	16,302

	31 dekabr 2015-ci il	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2016-cı il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	(3,452)	1,326	(2,126)
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	(34)	(74)	(108)
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	(333)	(69)	(402)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(3,819)	1,183	(2,636)

20. Digər əməliyyat gəlirləri

Digər əməliyyat gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2016	2015
Digər malların və göstərilmiş xidmətlərin satılması	8,826	2,643
Alyans razılaşmasından gəlir	12,817	7,797
Kreditör borclarının silinməsindən gəlir	–	5,955
Ehtiyatların silinməsindən gəlir	9,407	2,265
Digər	14,430	11,532
Cəmi digər əməliyyat gəlirləri	45,480	30,192

21. Maliyyə xərcləri

Maliyyə xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2016	2015
Faiz xərci	1,596	1,840
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi üçün ehtiyat: diskont edilmiş dəyərə düzəliş (Qeyd 13)	–	305
Cəmi maliyyə xərcləri	1,596	2,145

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri. Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, həcmindən asılı olaraq, Qrupun maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurlarına uyğun olaraq Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski. Qrup bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riskləri ümumi və xüsusi bazar hərəkətlərinin təsirinə məruz qalan (i) xarici valyuta, (ii) faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklərin açıq mövqelərindən irəli gəlir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən riskin dəyəri üzrə limitlər müəyyən edir və bunların üzərində müntəzəm monitoring aparır. Bununla bərabər, bu yanaşmadan istifadə daha əhəmiyyətli bazar hərəkətləri olanda bu limitlərdən kənara çıxan zərərlərin qarşısını almır.

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətin adi gedişində müxtəlif xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə (əsas etibarilə ABŞ dolları ilə əlaqədar) məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır.

Qrupun xarici müştərilər və təchizatçılarla olan borc öhdəliklərinin və satışlarının əksəriyyəti ABŞ dolları ilə ifadə edilir. 2015-ci il ərzində Azərbaycan Manatı ABŞ dollarına (21 fevral 2015-ci il tarixində 34% və 21 dekabr 2015-ci il tarixində 48%) və digər əsas valyutalara qarşı iki dəfə devalvasiyaya məruz qalmışdır. 31 dekabr tarixində başa çatan il ərzində ABŞ dollarının Azərbaycan Manatına qarşı əhəmiyyətli devalvasiyası olmamışdır.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı). Rəhbərlik Qrupun xarici valyuta riskini hecləmir.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən sonra mənfəətinin ABŞ dolları, Avro və Rusiya rublu üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Qrupun kapital balansına əhəmiyyətli təsir göstərilir:

	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2016-cı ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2015-ci ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir
ABŞ dolları / AZN	20.00%/-20.00%	8,788/(8,788)	60.00%/-15.00%	23,644/(5,911)
Avro / AZN	20.00%/-20.00%	(710)/710	60.00%/-15.00%	(1,041)/260
Rusiya rublu / AZN	35.00%/-25.00%	(6)/4	50.00%/-33.50%	-/-

(ii) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər.

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərində (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətinə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir.

Faiz hesablanan öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişkən faiz dərəcəsi Qrupu, əsasən LIBOR-un dəyişməsinə görə, faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

31 dekabr 2016-cı və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən faiz dərəcəsi riskinə məruz qalan faiz hesablanan öhdəlikləri və aktivləri olmamışdır.

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası. Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ticarət debitor borcları və müqavilə işləri üçün müştərilərdən alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri əsasən Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında (“ABB”) yerləşdirilir. 31 dekabr 2016-cı il tarixinə ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri 4,205 AZN (2015-ci il: 769 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	31 dekabr 2016-cı il	31 dekabr 2015-ci il
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 5)	4,205	769
Ticarət və digər debitor borcları, xalis (Qeyd 6)	143,201	113,937
Cəmi maksimal kredit riski	147,406	114,706

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası (davamı). Qrup qəbul etdiyi kredit riskinin səviyyələrini bir qarşı tərəf və ya qarşı tərəflər qrupu üzrə risk həcmələrinə limit qoymaqla strukturlaşdırır. Bu risklər hər il və ya daha tez-tez təhlil edilir. Kateqoriyalara görə kredit riskinin səviyyəsi üzrə limitlər rəhbərlik tərəfindən hər il təsdiq edilir.

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətini qiymətləndirərkən, Cəmiyyət qarşı tərəfin xüsusiyyətini, keçmiş dövrlər üzrə məlumatı, eləcə də defolt dərəcələri haqqında məlumatı və kredit keyfiyyətini qiymətləndirmək üçün istifadə edilə bilən digər mövcud məlumatları nəzərə alır. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin kredit keyfiyyəti haqqında məlumat Qeyd 5-də təqdim edilir.

Debitor borcları əsasən yerli bazarda fəaliyyət göstərən iri müştərilərdən dəniz nəqliyyatı xidməti və daşıma xidmətləri üzrə debitor borclarından ibarətdir. Cəmiyyətin debitor borclarından irəli gələn kredit riski daha sonra müştərilərin krediti ödəmək qabiliyyətini daim izləməklə azaldılır.

Qrupun maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyası aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

31 dekabr 2016-cı il	Azərbaycan Respublikası	Avropa ölkələri	Asiya ölkələri	Digər ölkələr	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	4,205	–	–	–	4,205
Ticarət və digər debitor borcları	115,515	24,740	2,826	120	143,201
Cəmi maliyyə aktivləri	119,720	24,740	2,826	120	147,406
Kreditlər	34,507	–	–	–	34,507
Ticarət və digər kreditor borcları	22,999	5,094	1,002	532	29,627
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	57,506	5,094	1,002	532	64,134
Cəmi maliyyə aktivləri / (öhdəlikləri)	62,214	19,646	1,824	(412)	83,272

31 dekabr 2015-ci il	Azərbaycan Respublikası	Avropa ölkələri	Asiya ölkələri	Digər ölkələr	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	769	–	–	–	769
Ticarət və digər debitor borcları	110,365	2,281	951	340	113,937
Cəmi maliyyə aktivləri	111,134	2,281	951	340	114,706
Kreditlər	40,142	–	–	–	40,142
Ticarət və digər kreditor borcları	40,894	2,772	490	155	44,311
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	81,036	2,772	490	155	84,453
Cəmi maliyyə aktivləri / (öhdəlikləri)	30,098	(491)	461	185	30,253

Qrupun rəhbərliyi ödənilməmiş ticarət debitor borclarının müddətlərini nəzərdən keçirir və vaxtı keçmiş qalıqlarla bağlı tədbirlər görür.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti. Qrup maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin həcmi bu riskləri Qrupun qarşı tərəflərinin kredit reytinglərinə və mövcud olanda beynəlxalq reyting agentliklərinin reytinglərinə uyğun olaraq təsnif etməklə müəyyən edilir. Daxili reyting proseduru qarşı tərəfin riskini ölçmək üçün əsas ilkin məlumatlarla təmin etmək üçün işlənmiş bazar məlumatları ilə birlikdə müxtəlif maliyyə təhlilləri ilə dəstəklənir. Bütün daxili risk reytingləri müxtəlif kateqoriyalara uyğunlaşdırılır və Qrupun reyting proseduruna uyğun olaraq əldə edilir.

Qrup tərəfindən aktivlərin təsnifləşdirilməsi aşağıdakı qaydada həyata keçirilmişdir:

- ▶ Yüksək reytingli – bura yüksək likvidli girovları və ya güclü hökumət dəstəyi olan, dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti əla qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.
- ▶ Standart reytingli – bura dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti yaxşı qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.
- ▶ Qeyri-standart reytingli – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və/və ya faiz borclarında gecikmələr olmayan və maliyyə vəziyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş aktivlər kimi təsnif edilən aktivlərin hamısı Qeyri-standart sinfinə xas olan nöqsanlara malikdir və bundan əlavə hazırda mövcud olan fakt, şərait və dəyərlər əsasında pul vəsaitlərinin yığılması və tam likvidliyi yüksək dərəcədə şübhəli olur və dəqiq deyil.

Qrupun qarşı-tərəflərin təsnifatına uyğun olaraq vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

31 dekabr 2016-cı il	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	Cəmi
	Yüksək	Standart	Qeyri-standart			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	–	4,205	–	–	–	4,205
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 6)	–	93,218	–	48,398	1,585	143,201
Cəmi maliyyə aktivləri	–	97,423	–	48,398	1,585	147,406

31 dekabr 2015-ci il	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	Cəmi
	Yüksək	Standart	Qeyri-standart			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	–	769	–	–	–	769
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 6)	–	67,709	–	37,708	8,520	113,937
Cəmi maliyyə aktivləri	–	68,478	–	37,708	8,520	114,706

Likvidlik riski. Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirə bilməyəcəyi təqdirdə yaranan riskdir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm adi, həm də qeyri-standart şəraitdə, məqbul olmayan zərər çəkmədən və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmadan, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı). Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrüyyə kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlama bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlara gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir. Diskontlaşmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığı üçün 12 ay ərzində ödənilməli olan qalıqlar təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

31 dekabr 2016-cı il və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2016-cı il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	10	29,627	–	–	–	29,627
Kreditlər	11	2,802	4,703	19,996	11,762	39,263
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		32,429	4,703	19,996	11,762	68,890

31 dekabr 2015-ci il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	44,315	–	–	–	44,315
Kreditlər	12	4,325	4,843	20,623	16,526	46,317
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		48,640	4,843	20,623	16,526	90,632

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri. Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri alətin könüllü tərəflər arasında məcburi və ya ləğv etmə satışı olmayan cari əməliyyatlar zamanı mübadilə edilə bildiyi məbləğlə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Aşağıdakı cədvəldə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2016-cı il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 5)	4,205	4,205
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 6)	143,201	143,201
Cəmi maliyyə aktivləri	147,406	147,406
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 10)	(29,627)	(29,627)
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 11)	(4,864)	(4,864)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 11)	(29,643)	(29,643)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(64,134)	(64,134)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

	31 dekabr 2015-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 5)	769	769
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 6)	113,937	113,937
Cəmi maliyyə aktivləri	114,706	114,706
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 10)	(44,315)	(44,315)
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 11)	(6,265)	(6,265)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 11)	(33,877)	(33,877)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(84,457)	(84,457)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- (i) Qısamüddətli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin qısamüddətli olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- (ii) Uzunmüddətli müəyyən dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

Kapitalın idarə edilməsi. Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və investorun və kreditorun güvənini qorumaqla öz işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup 100% Azərbaycan Respublikasının hökumətinə məxsusdur və yeni gəmilərin alınması üçün vaxtaşırı olaraq Dövlət investisiyaları şəklində vəsaitlər alır.

Qrupun idarə etdiyi məcmu kapital aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	31 dekabr 2016-cı il	31 dekabr 2015-ci il
Uzunmüddətli kreditlərin uzunmüddətli hissəsi	11	29,643	33,877
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	11	4,864	6,265
Ticarət və digər kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	10	35,946	49,472
Çıxılsın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	(4,205)	(769)
Xalis borc		66,248	88,845
Kapital	14	807,409	693,370
Kapital və xalis borc		873,657	782,215
Kapitallaşma əmsalı		8%	11%

23. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti. Qrupun əməliyyatları əsasən Xəzər dənizi hövzəsində həyata keçirilir. Bununla bərabər, Qrup xarici sulara əməliyyatlarının genişlənməsinə xüsusi önəm verir və bunun nəticəsidir ki, 2016-cı ildə quru yük daşımalarının 66%-ni Qara dəniz hövzəsində həyata keçirilmiş əməliyyatlar təşkil edir. Bazar sistemi formalaşma mərhələsində olan Azərbaycan Respublikasında hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatlarına xas olan biznes və tənzimləyici infrastruktura sahib deyil.

Azərbaycan bazar iqtisadiyyatının tələbi üzrə iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahat və dəyişikliklərdən, eləcə də Hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən asılıdır.

Xam neftin qiymətinin xeyli aşağı düşməsi nəticəsində Azərbaycan manatı ABŞ dollarına qarşı 21 fevral 2015-ci ildə 1 ABŞ dolları üçün 0.7862 AZN-dən 1.0500 AZN-dək və sonra 21 dekabr 2015-ci il tarixində 1 ABŞ dolları üçün 1.5500 AZN-dək (həmçinin, Avroya qarşı 21 fevral 2015-ci ildə 1 Avro üçün 0.8934 AZN-dən 1.1950 AZN-dək və sonra 21 dekabr 2015-ci il tarixində 1 Avro üçün 1.6850 AZN-dək) devalvasiya etmişdir. 2016-cı il ərzində rəsmi məzənnə 1 ABŞ dolları üçün 1.4900 AZN və 1.7707 AZN arasında (1 avro üçün 1.6595 AZN və 1.8716 AZN arasında) dəyişmişdir. İkinci devalvasiyadan sonra Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı Azərbaycan manatının üzən məzənnə sistemində keçməsinə elan etmişdir. AZN üzrə faiz dərəcələri yüksək olaraq qalır.

Hazırda iqtisadi artım, kapitalı əldə etmək imkanı və kapitalın dəyəri ilə bağlı Qrupun gələcək nəticələrinə, maliyyə vəziyyətinə və biznes perspektivlərinə hazırda müəyyən edilə bilməyən şəkildə mənfi təsir göstərə bilən qeyri-müəyyənliklər mövcuddur. Bu mənfi təsirlərə Qrupun satışlarının həcmində azalma, qaytarılmayan debitor borclarının isə artması daxil ola bilər.

Azərbaycan hökuməti cari iqtisadi çətinliklərə cavab olaraq islahatları sürətləndirmək və bank sistemini dəstəkləmək planlarını bəyan etmişdir.

Qrupun rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən bu cür dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Rəhbərlik inanır ki, hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirlər görülür. Buna baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Qrupun nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yarana biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər olarsa), məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə hesabatda göstəriləcəkdir.

Məhkəmə prosedurları. Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhə düzgündür, vergi, xarici valyuta normaları və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərdən artıq olmayacaqdır.

23. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər. Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə yaradılmış ehtiyatdan (Qeyd 13) artıq əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil.

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və digər fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrupun əvvəlki illərdə fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmalıdır. Bu cür öhdəliklər müxtəlif ərazilərdə mövcud olan tullantıların ləğv edilməsi üçün yarana bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək məhiyyətə çətinidir. Lakin, ətraf mühit üzrə məlum öhdəliklərin qiymətləndirilmiş dəyəri Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmişdir. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərəçarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

24. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

“Caspdry Gəmi İşlətmeciliyi” AŞ-nin (“Caspdry Gəmi Menecmenti” MMC) Türkiyədə təsis edilməsi. 8 fevral 2017-ci il tarixli əmrə uyğun olaraq nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 1 Türkiyə lirəsi olan 50,000 səhmdən ibarət “Caspdry Gəmi İşlətmeciliyi” AŞ adlı yeni törəmə müəssisə yaradılmışdır. “Caspdry Gəmi İşlətmeciliyi” AŞ 100% Qrupa məxsus müəssisədir. Törəmə müəssisənin təsis edilməsində məqsəd Qrupa məxsus quru yük gəmilərinin Qara Dəniz hövzəsində daha səmərəli və operativ idarə edilməsidir.

“Casptankers Gəmi İşlətmeciliyi” AŞ (“Casptankers Gəmi Menecmenti” MMC) Türkiyədə təsis edilməsi. 8 fevral 2017-ci il tarixli əmrə uyğun olaraq nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 1 Türkiyə lirəsi olan 50,000 səhmdən ibarət “Casptankers Gəmi İşlətmeciliyi” AŞ adlı yeni törəmə müəssisə yaradılmışdır. “Casptankers Gəmi İşlətmeciliyi” AŞ 100% Qrupa məxsus müəssisədir. Törəmə müəssisənin təsis edilməsində məqsəd maye yük daşımaları bazarında fəaliyyətlərin genişlənməsi və Qrupun Qara Dəniz hövzəsində daha da möhkəmlənməsidir.

Malta Respublikasında “Azerbaijan Caspian Shipping Limited” təsis edilməsi. 8 fevral 2017-ci il tarixli əmrə uyğun olaraq nizamnamə kapitalı 1,200 avro olan “Azerbaijan Caspian Shipping Limited” adlı yeni törəmə müəssisə yaradılmışdır. “Azerbaijan Caspian Shipping Limited” 100% Qrupa məxsus müəssisədir. Törəmə müəssisənin təsis edilməsində məqsəd Qrupun əməliyyatlarının genişləndirmək və xarici şirkətlərlə qarşılıqlı əməkdaşlığın səmərəli qurulmasını təmin edilməkdir.

“Xəzər Dəniz Mühəndisliyi Bürosu” MMC-yə nizamnamə kapitalı qoyuluşu. 5 dekabr 2016-cı il tarixli təsis yığıncağının protokoluna əsasən 1 AZN məbləğində vəsait yeni yaradılmış “Xəzər Dəniz Mühəndisliyi Bürosu” adlı, səhmlərinin 51%-i Qrupa məxsus olan şirkətin nizamnamə kapitalı üçün ödənilmişdir.

Yeni gəminin alınması. 9 mart 2017-ci il tarixli alqı-satqı müqaviləsinə əsasən Qrup “GidroTrans” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətindən “Bakinskaya 6” adlı bir ədəd yeni gəmi almışdır. Gəminin ümumi alış qiyməti 650,000 ABŞ dolları təşkil edir.

Səhmdar tərəfindən ayırmalar. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 yanvar 2017-ci il tarixli sərəncamına əsasən 16,000 AZN məbləğində vəsait Bakı Gəiqayıрма Zavodu tərəfindən 2 ədəd tankerin və 2 ədəd Ro-Pax tipli bərə-gəminin tikintisi məqsədilə Qrup üçün ayrılmışdır. 2017-ci ilin aprel ayında 8,000 AZN məbləğində vəsait həmin ayırmanın hissəsi kimi Qrupa köçürülmüşdür.

24. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr (davamı)

Fəaliyyətin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi və fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan ödəniş sisteminin tətbiqi. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 sentyabr 2016-cı il tarixli Sərəncamına əsasən paylarının nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi və fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan ödəniş sisteminin hazırlanması üzrə tapşırıq verilmişdir. Qrupun "Həvəsləndirmə və Mükafatlandırma Siyasəti" 2 sentyabr 2016-cı il tarixində təsdiqlənmişdir. Bu siyasətə əsasən, Qrupun strateji hədəflərinə və məqsədlərinə nail olmağa yönəlmiş balanslaşdırılmış "Fəaliyyətin Səmərəlilik Göstəriciləri" (KPI) sistemi işlənib hazırlanmış və 1 yanvar 2017-ci il tarixindən tətbiq edilmişdir.